

Χάλκη: Η μικρή Αρχόντισσα

Ενα μικρούλι νησάκι χωμένο μέσα στο δωδεκανησιακό σύμπλεγμα που έχει ένα μαγικό «προσόν»: με το που πατάς το πόδι σου, σε κάνει να μη θέλεις να φύγεις!

Να νησί ιδανικό για ήρεμες διακοπές όπου ο παραδοσιακός τρόπος ζωής «κρατάει» ακόμα. Εδώ υπάρχουν δρόμοι, αλλά ελάχιστα αυτοκίνητα. Δεν υπάρχουν νυχτερινά κέντρα ούτε θαλάσσια σπορ. Το τοπίο είναι μια «όαση» για κουρασμένα μάτια με όμορφα αρχοντόσπιτα χτισμένα γύρω από το γραφικό λιμάνι, με ψαροκάικα και απόλυτη ηρεμία. Ο Εμποριός (ή Ημποριός) είναι το λιμάνι καθώς και η πρωτεύουσα της Χάλκης και είναι σήμερα η μόνη κατοικημένη περιοχή στο νησί. Τα σπίτια «ιταλικού» αρχιτεκτονικού ρυθμού αλλά και νεοκλασικά, δίπατα με κεραμοσκεπή, με πέντε παράθυρα, μεγάλη θύρα ανά όροφο και αέτωμα με «οφθαλμό», φτάνουν μέχρι τη θάλασσα και είναι δείγματα της περασμένης ακμής του νησιού. Η Χάλκη βρίσκεται στα δυτικά της Ρόδου, μόλις 5 μίλια από το ακρωτήριο του Μονολίθου. Ανήκει στα Δωδεκάνησα και έχει έκταση 28,1 τ. χλμ, ακτογραμμή 34 χλμ. και 295 μόνιμους κατοίκους. Το νησί κατοικείται από την προϊστορική εποχή.

Για την προέλευση της ονομασίας της η επικρατέστερη εκδοχή είναι πως ονομάστηκε έτσι από τη λέξη «χάλκη» ή «χάλκη», που σημαίνει πορφύρα. Η άλλη εκδοχή είναι πως πήρε το όνομά της από τα ορυχεία επεξεργασίας χαλκού που υπήρχαν εκεί στην αρχαιότητα. Ο γεωγράφος Στράβων αναφερόταν στη Χάλκη ως «Χάλκια», ενώ ο Θουκυδίδης την ονομάτιζε «Χάλκη».

Το νησί έχει ανακηρυχθεί «κέντρο ειρήνης και φιλίας», αλλά φαντάζομαι πως δεν έχει καμία σχέση με το ομώνυμο στάδιο! Οι κάτοικοι έχουν ονόματα που θα σας παραξενέψουν. Ελέγκω, Συντοφικός, Λευκωσία, Γλεντούσης, Καθολική κ.λπ. Αρκετά από αυτά είναι αρχαία, τα περισσότερα όμως είναι παρασούκλια που με τα χρόνια μετατράπηκαν σε κανονικά ονόματα. Πέρα, όμως, από αυτή την ιδιομορφία οι άνθρωποι είναι ευγενέστατοι και φιλόξενοι πλην ελαχίστων εξαιρέσεων που ευτυχώς προσωπικά δεν γνώρισα.

Μάλλον στον συνδυασμό της ομορφιάς της και της φιλοξενίας των κατοίκων της να οφείλεται το γεγονός ότι η Χάλκη έχει κατορθώσει το ακατόρθωτο! Έχει καταφέρει να έχει μόνιμα (το καλοκαίρι) ξένους τουρίστες υψηλού επιπέδου. Εννοείται βεβαίως ότι οι τιμές των υπηρεσιών και των προϊόντων δεν «χτυπάνε» κόκκινο όπως σε κάποια νησιά που όλοι ξέρουμε. Επί παραδείγματι, ένα δίκλινο στούντιο πλήρως εξοπλισμένο για τον μήνα Αύγουστο αρχίζει από 45 ευρώ και φτάνει τα 120 ευρώ όταν είναι πολύ μεγάλο και μπορείς από τη βεράντα να πέσεις στη θάλασσα!

στο νησί για πολλά χρόνια, αφήνοντας πίσω τους πολλά κτίσματα. Τους διαδέχθηκαν οι Κάρες, οι Δωριείς και αργότερα οι Φοίνικες. Στους ιστορικούς χρόνους, η Χάλκη φέρεται κατά καιρούς ως υποτελής της Καμάρου. Κατά την εποχή της ακμής του αθηναϊκού κράτους αναφέρεται ως σύμμαχος των Αθηναίων στους φορολογικούς καταλόγους της Δηλίου Συμμαχίας, πράγμα που σημαίνει ότι είχε ανεξάρτητη διοικητική υπόσταση εκείνη τη χρονική περίοδο. Αργότερα φαίνεται να εξαρτάται και πάλι από την Κάμρο.

Τον 7ο αιώνα το νησί κυριεύεται από τους Αραβες μέχρι το 825, οπότε και απελευθερώνεται. Οι Βενετοί και Γενοβέζοι καταφθάνουν το 1204 και επισκευάζουν την αρχαία ακρόπολη, χτίζοντας ταυτόχρονα φρούριο στο νησάκι της Αλιμιάς. Κατά τον 14ο αιώνα οι Ιππότες της Ρόδου παραχώρησαν τη Χάλκη ως φέουδο στην οικογένεια Assanti από την Ischia. Τότε έχτισαν και το Κάστρο τους πάνω στα ερείπια της αρχαίας ακρόπολης. Ανάμεσα στα οικοδομήματα σώζεται αυτό του Μεγάλου Μαγίστρου D'Aubusson (1476 - 1530), ο οποίος αναστήλωσε το φρούριο έπειτα από την καταστροφική επιδρομή που δέχτηκε η Χάλκη από τους Βενετούς. Στο κάστρο, όπως ήταν απολύτως ενόητο για εκείνα τα χρόνια, κατέφυγε ο πληθυσμός σε περίπτωση επιδρομής. Το 1523 τη Χάλκη την κυριεύουν οι Τούρκοι. Από τα μέσα του 19ου αιώνα η τουρκοκρατούμενη Χάλκη φτάνει στο απόγειο της ακμής της: μαζί με τη Σύμη, την Κάλυμνο και το Καστελλόριζο αναπτύσσουν το εμπόριο και τη σπογγαλιεία, ενώ ιδρύονται σχολεία και το μορφωτικό επίπεδο του πληθυσμού σημειώνει κατακόρυφη άνοδο.



Όμως, κατά τα τελευταία χρόνια της τουρκοκρατίας και κατά την ιταλοκρατία, τα πατροπαράδοτα προνόμια καταργούνται, πλήττεται το εμπόριο και η σπογγαλιεία και αρχίζει η αιμορραγία της μετανάστευσης. Το 1912 η Χάλκη, όπως κι όλα τα Δωδεκάνησα, περιήλθε υπό ιταλική κυριαρχία, στρατιωτική αρχικά και πολιτική μετά το 1923.

Να δείτε...

Το Φρούριο των Ιπποτών του Αγίου Ιωάννη (15ος αι.): Χτισμένο στα βορειοανατολικά του νησιού, πάνω από την παλιά πρωτεύουσα της Χάλκης, το Χωριό. Θα δείτε πολλά λιθόκτιστα μισογκρεμισμένα σπίτια, αφού έχει πλέον εγκαταλειφθεί.

Το Μοναστήρι του Αγίου Ιωάννου του Αλάρακα που είναι το πλέον σημαντικό προσκύνημα του νησιού. Η εικόνα φέρει ημερομηνία 1835 και τα γράμματα «ΙωΑΧΣΠΘ», αλλά το μοναστήρι πρέπει να είχε κτιστεί πολύ παλαιότερα. Σε κοντινή απόσταση βρίσκονται τα μοναστήρια της Αγίας Τριάδας, Σταυρού του Ξύλου και της Παναγίας της «Ετριάς» (Οδηγήτριας). Τις Κήφες, που είναι παλαιά μαντριά και αποθήκες -χρησιμοποιούνταν και για ύπνο- από μεγάλες πέτρες με δεύτερο στρώμα εξωτερικού τοίχου. Κάτι αντίστοιχο με τα Σπηλάδια της Νισύρου. Θα τις δείτε διάσπαρτες σε όλη τη Χάλκη.

Παραλίες

Παρά το ορεινό του εδάφους, θα βρείτε ωραιότατες παραλίες στη Χάλκη. Ο Πόνταμος είναι η μόνη αμμώδης παραλία και με τα πόδια, ξεκινώντας από το λιμάνι, θα χρειαστείτε δέκα λεπτά. Ο δρόμος είναι με ασφάλτο. Πάνω από την παραλία έχει ταβέρνα, καντίνα και ομπρέλες για ηλιοθεραπεία.

Τα Φτενάγια είναι από τη δεξιά πλευρά του λιμανιού, όπως βλέπουμε τη θάλασσα, πίσω από το εκκλησάκι της Αγίας Αικατερίνης. Η παραλία είναι μικρή και βραχώδης. Λειτουργεί ταβέρνα και υπάρχουν ομπρέλες για ηλιοθεραπεία.

Η παραλία στα Κάνια βρίσκεται βόρεια από το λιμάνι, κοντά στις Ιχθυοκαλλιέργειες. Είναι προσβάσιμη με τα πόδια σε 25 λεπτά περίπου, αλλά και με όχημα, αφού ο δρόμος είναι με ασφαλτοστρωμένος.

Η παραλία του Γιάλι είναι μικρή με βότσαλα και χοντρή άμμο, στη νότια πλευρά του νησιού. Για να πάτε εκεί πρέπει να φτάσετε στο Χωριό και συνεχίζετε κατηφορίζοντας το δρόμο που είναι μπροστά από το Χωριό. Ο δρόμος

κατεβαίνει αλλά θέλει όχημα 4x4. Καλύτερα να πάτε με καϊάκι.

Η Αρέτα είναι μια διπλή παραλία πιο πέρα από τον Πόνταμο. Η πρόσβαση της γίνεται και με καϊάκι. Είναι ένα κομμάτι ξηράς που κυριολεκτικά εισχωρεί στη θάλασσα δημιουργώντας δύο παραλίες. Υπάρχουν και άλλες, πολλές παραλίες που είναι προσβάσιμες μόνο από τη θάλασσα και βέβαια οι παραλίες της Αλιμιάς.

Στην Αλιμιά

Η Αλιμιά ή Αλιμιά βρίσκεται στα ΒΑ της Χάλκης και είναι η μεγαλύτερη από τις βραχονησίδες μεταξύ Ρόδου και Χάλκης.

Η επιφάνεια του νησιού είναι 7 τετραγωνικά χιλιόμετρα και έχει μήκος ακτών 21 χιλιόμετρα. Το νησί είναι ορεινό, με λίγες εύφορες πλαγιές γύρω από το λόφο του Κάστρου και διαθέτει δύο φυσικούς όρμους, τον Εμποριό και τον Αγιο Γεώργιο. Ο οικισμός στον Αγιο Γεώργιο εγκαταλείφθηκε μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Σήμερα το νησί είναι ακατοίκητο· εκτρέφονται εκεί μόνο λίγα αιγοπρόβατα.

Στην Αλιμιά κατοικούσε μικρός πληθυσμός, ο οποίος εκτός από την ενασχόληση με τη γεωργία και την κτηνοτροφία εκμεταλλευόταν συστηματικά το θαλάσσιο πλούτο της περιοχής. Το νησί ταυτίζεται με την αρχαία Ευλίμνια του Πλίνιου, όνομα που προέρχεται από τα δύο φυσικά λιμάνια της. Στην Ελληνιστική περίοδο ανάγονται τα λαξευμένα στο βράχο νεώρια, όταν η Αλιμιά, όπως και η Χάλκη, ανήκαν στο ροδιακό κράτος και χρησιμοποιούνταν ως αγκυροβόλια και παρατηρητήρια του ροδιακού στόλου.

Μαζί με τη Χάλκη κατελήφθη από τους Ιωαννίτες Ιππότες (1309), οι οποίοι την εκχώρησαν το 1366 ως φέουδο στον Barello Assanti με τον όρο να χτίσει φρούριο. Η οικοδόμηση του οχυρού ωστόσο δεν προχώρησε και το 1475 οι Ιππότες φρόντισαν για την ολοκλήρωση του κάστρου. Το 1493 οι κάτοικοι της Αλιμιάς μεταφέρθηκαν στη Ρόδο, για να προστατευθούν από τις οθωμανικές επιδρομές. Η κατοίκηση ωστόσο συνεχίστηκε την περίοδο της οθωμανικής κυριαρχίας (16ος - 20ός αιώνας), όπως μαρτυρεί ο μικρός οικισμός στον Αγιο Γεώργιο. Στη συνέχεια το νησί πέρασε στην κυριαρχία των Ιταλών, οι οποίοι χρησιμοποίησαν τον όρμο του Αγίου Γεωργίου ως ναύσταθμο κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Εντάχθηκε στο ελληνικό κράτος το 1948, μαζί με τα υπόλοιπα Δωδεκάνησα.

Ολίγη ιστορία

Οι ιστορικές μαρτυρίες για τη Χάλκη είναι ελάχιστες. Το νησί διαβαίνει τους αιώνες στη σκιά της Ρόδου. Σύμφωνα με τη μυθολογία, οι Τιτάνες ήταν οι πρώτοι κάτοικοι. Οι Πελασγοί έζησαν